

รายงานการเดินทางไปร่วมปรึกษาหารือและดูงานสาธารณสุขของประเทศเวียดนาม
ในโครงการความสัมพันธ์ระหว่างแพทยสมาคมแห่งประเทศไทย
กับแพทยสมาคมของประเทศสาธารณรัฐเวียดนาม
ระหว่างวันที่ 29 เมษายน - 4 พฤษภาคม 2547

ผมได้มีโอกาสร่วมเดินทางไปสาธารณรัฐเวียดนามกับนายกและกรรมการแพทยสมาคม โดยแพทยสมาคมได้รับเชิญ จากสมาคมแพทย์แห่งเวียดนามให้ไปเยี่ยมเพื่อเห็นสัญญาช่วยเหลือสมาคมแพทย์แห่งเวียดนามในการพัฒนา การตีพิมพ์ วารสาร ทางการแพทย์ Private medical sector และ Community health care ให้เติบโตมีประสิทธิภาพมากขึ้น และทางฝ่ายไทยจะมีการแลกเปลี่ยนความรู้เรื่องการฝังเข็มและการพัฒนาการแพทย์ตะวันออก-ตะวันตก

ภูมิหลัง

ประเทศเวียดนามเป็นประเทศที่ถูกคุกคามโดยสงครามตลอดระยะเวลา 50 ปีที่ผ่านมา ทำสงครามปลดแอกกับประเทศจีนในอดีต ทำสงครามกับประเทศญี่ปุ่นเมื่อสมัยสงครามโลกครั้งที่ 2 กับประเทศฝรั่งเศส ตั้งแต่หลังสงครามโลกจนถึงปี ค.ศ. 1954 และกับสหรัฐอเมริกาตั้งแต่ประเทศฝรั่งเศสถอนทหารและคืนการปกครองให้รัฐบาลเวียดนามเหนือ (ค.ศ. 1954) จนสงบศึกเมื่อทหารอเมริกันได้ถอนกลับประเทศในปี ค.ศ. 1975 ต่อด้วยสงครามกลางเมืองจนถึง ค.ศ. 1978 เมื่อรัฐบาลเวียดนามเหนือยึดกรุงไซ่ง่อนได้และรวมประเทศเวียดนามเป็นประเทศเดียว

เวียดนามเป็นสมาชิก ASEAN เมื่อเดือนกรกฎาคม ค.ศ. 1995 และในปีเดียวกันประธานาธิบดีคลินตันของสหรัฐฯ ได้เปิดความสัมพันธ์ทางการทูตระหว่างอเมริกาและเวียดนามเป็นครั้งแรก หลังจากการพ่ายแพ้สงครามและถอนทหารกลับสหรัฐฯ ในปี ค.ศ. 1975

จะเห็นได้จากตัวเลขทางเศรษฐกิจและสังคมในตารางที่ 1 ว่าเวียดนามมีพลเมืองถึง 80 ล้านคน ในเนื้อที่เล็กกว่าประเทศไทย และเป็นประเทศที่มีพลเมืองมากที่สุดลำดับที่ 13 ของโลก สาเหตุอันเนื่องมาจากการส่งเสริมให้มี ครอบครัวใหญ่ เพื่อเพิ่มพลเมืองที่สูญเสียไปในการทำสงครามตลอดครึ่งศตวรรษที่ผ่านมา

ณ บัดนี้ได้มีการเปลี่ยนแปลงนโยบายประชากรใหม่ที่สนับสนุนให้มีลูกได้ไม่เกิน 2 คน และเวียดนามได้เปลี่ยนกฎหมายการทำแท้งให้สอดคล้องกับนโยบายดังกล่าวโดยให้ทำแท้งได้โดยอิสระ อย่างไรก็ตาม อัตราการเจริญพันธุ์ในเวียดนามก็ยังคงสูง (TFR 4.0 ในปี 2000) เวียดนามอยู่ในอันดับที่ 107 ของ ดัชนีการพัฒนาคคน (Human development Index) ในขณะที่ประเทศไทยอยู่ในอันดับที่ 70 Gross domestic product (GDP) ของเวียดนามมีประมาณ 1,996 เหรียญอเมริกันต่อคน เทียบกับจำนวน 6,400 กว่าเหรียญต่อคนของประเทศไทย ประเทศเวียดนามมีจำนวนแพทย์ต่อประชากรมากกว่าประเทศไทย 1 เท่า (48/100,000 V 24/100,000) ดูตาราง

ดัชนีทางเศรษฐกิจ-สังคมของประเทศเวียดนามและประเทศไทย

Selected Socio-economic indicators comparing Vietnam with Thailand (UNDP 2003)

	Vietnam (2000)	Thailand (2000)
Area (km ²)	329,566	513,115
Population (m)	80	62.8
Total Fertility Rate (TFR)	4.0	2.1
HDI rank	109	70
Life expectancy (yr)	68.2	72.2
Adult literacy (%)	93.4	95.5
GDP/cap (USD)	1,996	6,402
Under weight children (%)	33	19
Contraception Prevalence Rate (CPR) (%)	75	72
Physicians/100,000 pop	48	24
Health expenditure USD/CAP (1998)	17	112
Infant Mortality Rate (IMR) /1000	30	25
Under 5MR/1000	39	29
Maternal Mortality Rate (MMR) /100,000	95	44

ข้อสังเกตและข้อสรุป

1. ได้มีการติดต่อทางวิชาชีพระหว่างสมาคมแพทย์ในภาคพื้นเอเชียมาก่อนในอดีตโดยผ่านองค์กรระหว่างประเทศ The Confederation of Medical Associations of ASIA-OCEANIA (CMAAO) ความคุ้นเคยของการติดต่อทำให้เมื่อพบกันครั้งนี้ อุปนายกแพทย์แห่งเวียดนามเรียกอดีตนายกของแพทย์สมาคมแห่งประเทศไทยว่า “พี่ชาย” และถือนายกคนปัจจุบันเป็น “น้องสาว”
2. การไปเยี่ยมเพื่อเชื่อมสัมพันธ์ไมตรี เป็นสิ่งที่ดีในบริบทของสังคมโลกปัจจุบันที่ต้องเชื่อมโยงกับประเทศเพื่อนบ้าน และที่รัฐบาลปัจจุบันถือเป็นนโยบายหลัก อีกทั้งเป็นการศึกษาความเป็นอยู่และทุกข์สุขของเพื่อนร่วมโลกของเราด้วย
3. การเดินทางครั้งนี้ เป็นการเดินทางในช่วงที่ประเทศเวียดนามกำลังเฉลิมฉลองวันชาติของประเทศ ซึ่งถือเอาวันชัยชนะของกองทัพเวียดนามที่เมืองเดียนเบียนฟู ในปี ค.ศ. 1954 (วันที่ 1-7 พฤษภาคม 1954) ซึ่งเป็นชัยชนะครั้งสำคัญที่ทำให้ประเทศฝรั่งเศสต้องคืนอำนาจอธิปไตยให้เวียดนาม และถอนทหารกลับฝรั่งเศส อีกทั้งประเทศได้ฉลองวันชัยชนะของเวียดนามเหนือที่

สามารถรวบรวมเวียดนามเหนือและเวียดนามใต้ที่ได้ถูกแบ่งออกเป็น 2 ส่วนโดยประเทศล่าอาณานิคมจากตะวันตกเข้าด้วยกันเป็นหนึ่งเดียว (เป็นวันที่เมืองไซงอนแตกในปี ค.ศ. 1978)

4. ฮานอยเป็นเมืองที่มีรถจักรยานยนต์ และจักรยาน 2 ล้อมากกว่ารถยนต์ (การขับรถใช้การขับขี่ขวาแบบฝรั่งเศสและอเมริกา) การข้ามถนนคือการเสี่ยงโชค (ตาย) โดยเฉพาะที่ 4 แยกที่ทั้งรถยนต์ รถจักรยานยนต์ และคนข้ามถนนต่างคนต่างเดิน! (เรียกว่า 4 แยกวัดดวง!)
5. นครฮานอยมีต้นไม้สูงใหญ่ตามถนนสายต่างๆ ถนนบางสายมีต้นไม้สูงเท่ากับตึก 5-6 ชั้น ทราบว่ามีการอนุรักษ์เป็นอย่างมากอย่างต่อเนื่อง
6. รอบๆ ทำเนียบประธานาธิบดีมีสวนใหญ่ร่มเย็น ตลอดจนมีสระน้ำใหญ่อยู่ภายในสวนเป็นสัญลักษณ์ของผังเมืองที่ประเทศฝรั่งเศสได้ทิ้งไว้ให้
7. ถนนสายหลักที่เชื่อมผ่านเมืองต่างๆ เป็นถนนลาดยาง 2 ช่องทาง แต่คอของสะพานข้ามลำน้ำเล็กหรือใหญ่จะทรุด (เหมือนคอสะพานในประเทศไทยเมื่อ 30 ปีที่แล้ว!) ทำให้รถต้องลดความเร็วลงอย่างมาก การเดินทางโดยใช้ถนนระหว่างจังหวัดจึงไม่รวดเร็วเท่าที่ควร ระยะทาง 90 กม. จะใช้เวลาประมาณ 3 ชั่วโมง
8. ตามชนบทบริเวณลุ่มแม่น้ำแดง มีการเพาะปลูกข้าวในไร่นาสุดลูกหนูลูกตา เขียวชุ่มซึ่งได้นำหล่อเลี้ยงการเพาะปลูกมาจากแม่น้ำแดง (เวียดนามเป็นประเทศที่ส่งออกข้าวอันดับ 2 ของโลกรองจากประเทศไทย)
9. ในท้องถิ่นแต่ละแห่งจะมีสุสานของบรรพบุรุษผู้ล่วงลับไปแล้วแทบทุกแปลงนา ลักษณะของสุสานแตกต่างกันตามสถานะเศรษฐกิจและการดูแล
10. ตึกแถวตามชนบทจะมีหน้าแคบแต่สูง 2-3 ชั้น ส่วนใหญ่จะทาสีเฉพาะด้านหน้า ด้านข้างจะฉาบปูนซีเมนต์เท่านั้นไม่ทาสี จึงดูประหลาดดี
11. โรงพยาบาลเอกชนของเมืองฮานอย ลักษณะเหมือนของประเทศไทยเมื่อ 30 กว่าปีที่แล้ว ที่ไม่เหมือนไทยคือแพทย์ที่ทำงานที่โรงพยาบาลส่วนมากเป็นผู้เกษียณจากราชการ มีอายุน้อยสุด 62 มากสุด 80 (แต่ดูแก่กว่าอายุ)
12. ในนครฮานอยสินค้าพื้นเมืองของเวียดนามจะมีราคาถูกลงมาก โดยเฉพาะสินค้าประเภทผักที่เย็บปักและรูปวาด นำมาขายตามข้างถนนและในร้านเล็กๆ
13. ตลอดเวลาที่อยู่ในประเทศเวียดนาม (ทั้งเหนือและใต้) ไม่เห็นสุนัข ไม่ว่าพันธุ์ Midroad หรือพันธุ์อื่น แต่เห็นแว่นอยู่ในร้านขายอาหาร (เป็นส่วนๆ)
14. ในอนาคตอีกไม่นานประเทศเวียดนามคงจะพัฒนาขึ้นมาอีกมาก เห็นได้จากความเพียรพยายามของประชาชนชาวเวียดนามที่จะพัฒนาตนเอง แต่การเปิดประเทศให้เป็น Market economy จะมีผลเสียตามมาเช่น การเอาเปรียบผู้ด้อยโอกาส การแข่งขันแย่งชิงทรัพยากรทางธรรมชาติ มลภาวะของสิ่งแวดล้อม การล่มสลายของครอบครัวและปัญหาทางสังคมที่ตามมากับลัทธิบริโภคนิยมและทุนนิยม

15. นครฮานอยกับนครโฮจิมินห์ ผิดกันอย่างลิบลิบ ทางฮานอยเงียบสงบ มีระเบียบวินัย น้ำในแม่น้ำลำคลองสะอาด ปราศจากมลภาวะ ตรงกันข้ามกับนครโฮจิมินห์ (ชื่อเดิมไซ่ง่อน) ที่เต็มไปด้วยความแออัด ปราศจากวินัย สิ่งแวดล้อมเป็นพิษ น้ำในแม่น้ำลำคลองสีคล้ำยคลองแสนแสบของเรากวนเป็นหลุมเป็นบ่อ ฝนตกมีน้ำขัง มอเตอร์ไซค์ขับขวิดเฉวียน แซงทั้งซ้ายและขวา (เหมือนกรุงเทพฯ!!) และไม่ใส่หมวกกันน็อค สาเหตุแห่งความแตกต่างน่าจะมาจากอุดมการณ์และภูมิหลังของ 2 เมืองหลวง ที่ฝ่ายหนึ่งเคยเป็นศูนย์กลางของระบบเสรีนิยมและบริโภคนิยมที่เน้นปัจเจกบุคคลแบบสหรัฐฯ (สมัยสหรัฐฯ เข้าไปดำเนินการทางเศรษฐกิจและการเมืองเพื่อต่อต้านระบบคอมมิวนิสต์)
16. ทำอากาศยานของเมืองต่างๆ ในเวียดนามมีลักษณะคล้ายของไทยเมื่อ 30 กว่าปีที่แล้ว ซึ่งทางการกำลังสร้างขึ้นใหม่ เพื่อรองรับนักท่องเที่ยวต่างประเทศที่กำลังเข้ามาท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวต่างๆ ในประเทศเวียดนาม
17. ประเทศไทยจะได้ประโยชน์ ถ้า “ร่วมด้วยช่วยกัน” กับประเทศเวียดนามและประเทศเพื่อนบ้านในแหลมอินโดจีน โดยเปิดเป็น Hub ท่องเที่ยวที่ให้นักท่องเที่ยวเข้ามาในไทย และเดินทางต่อไปประเทศอื่นในแถบนี้ เพราะประเทศไทยมีการพัฒนามามากพอสมควรในทั้งการท่องเที่ยวและการแพทย์ – ซึ่งจะเป็นโอกาสให้ทางกลุ่มโรงพยาบาลเอกชนใหญ่ๆ ที่มีศักยภาพไปลงทุนหากำไรในการบริการทางการแพทย์ ฯลฯ ในอนาคตอันใกล้ ในทางตรงกันข้ามเราก็มีสิทธิจะได้เรียนรู้เรื่องแพทย์ทางเลือกแบบตะวันออกจากเขามากขึ้น
18. พิพิธภัณฑสถานทั้งนครโฮจิมินห์ และ นครฮานอย บ่งบอกถึงความเดือดร้อนและทุกข์จากสงครามอันยาวนานที่เวียดนามต้องทนทรมาน อารมณ์ต่างๆ แสดงออกโดยรูปวาด รูปปั้น และรูปถ่ายต่างๆ ที่เกิดขึ้นระหว่างสงครามที่มีการต่อสู้กันระหว่างอุดมการณ์และ Technology ของการทำลาย ใครเป็นผู้ชนะท่านคงจำได้

ผมขอจบรายงานเพียงเท่านี้....

